

Lezing VGS-jaarvergadering 19 september 2020 te Gorinchem

Ds. J.M.D. de Heer

Vertragen en verdiepen. Hoe houden we de Bijbelse koers te midden van evangelische en seculiere invloeden die in een hoog tempo langskomen én binnenkomen?

Inleidende opmerkingen

1 Waar komen we uit aan het einde van deze inleiding uit? Bij het Woord van de hoge God in Genesis 17:1: *Wandel voor Mijn aangezicht en zijt oprecht*. Probeer deze tekst maar te onthouden als u luistert naar het vervolg. Ik kom erop terug.

2 Deze jaarvergadering is vijf maanden *vertraagd*. Wat heeft dat ons te zeggen? We hebben vijf maanden langer kunnen nadenken over het thema: Vertragen en verdiepen. De vertraging was er. Ook de verdieping?

Ga eens voor uzelf na op welke punten er in de achterliggende tijd van corona een verdieping heeft plaatsgevonden. Heel persoonlijk. Dat wil zeggen dat u door het werk van Gods Geest dieper inzicht kreeg in wie God is in Zijn heilige eigenschappen van almacht, rechtvaardigheid, barmhartigheid, lankmoedigheid. We bedoelen dus geen algemene indrukken die ons niet veranderen, niet vernieuwen. De waarachtige kennis van God verandert het hart (2 Kor. 3:18), geeft zelfkennis, vernedert voor God, geeft een diepe indruk dat alleen Gods genade in Christus me kan redden. Naar die Zaligmaker gaat het hart uit. De vrucht is ook een begeerte om voor de Heere te leven. We horen hier de bekende drie stukken van ellende, verlossing en dankbaarheid in.

Als deze wezenlijke verdieping er mocht zijn, dan, ja *dán* hebben we ook echt een boodschap voor de ander, voor de kinderen en jongeren thuis, op school en op de catechisatie. Dat is een boodschap die onze jongeren niet zomaar van internet af kunnen plukken. Het is een boodschap waar ze wat aan hebben, waarvan ze voelen: Dit geeft houvast in onzekere tijden. Als deze boodschap wordt versterkt door een levenswandel die gericht is op de Heere en Zijn dienst, ja, die gericht is op Christus' wederkomst, dan krijgen ze echt wat mee, waaraan ze tien jaar later nog eens terugdenken.

Heel kort gezegd: Het gaat om Godsvreze. Het gemis aan Godsvreze –als we onbekeerd zijn–, of het gemis aan beoefende Godsvreze –als het leven der genade kwijnt– is niet goed te maken door goedbedoelde acties, strategieën of denktanks. Natuurlijk hebben we een taak en moeten we goed nadenken. Zeker is overleg zinvol, maar hoe vaak moeten we belijden dat we mede daardoor zo druk zijn dat we vertraging en verdieping in de weg staan?

Evangelische en seculiere invloeden

We hebben het vanmorgen over evangelische en seculiere invloeden. Die zijn sterk. Echt heel sterk. Laten we deze invloeden niet onderschatten. We hebben de taak om onze tijd te doorzien in samenhang met het kennen van ons eigen hart. Onderschatten we de vijand en overschatten we onszelf dan is dat een snelle route naar het verliezen van de geestelijke strijd. Want die strijd is gaande, al vanaf het begin van de geschiedenis. Satan begon een geestelijke strijd, eerst tegen God Zelf, vervolgens tegen de mens als pronkjuweel van de schepping, toen tegen Christus en nog altijd tegen Zijn Kerk en werk.

Eerst vragen we aandacht voor de seculiere invloeden. Wat is er op dit moment binnen kerken in Nederland gaande? Als ik enkele zaken ga noemen, is dat niet bedoeld om onszelf boven die andere kerken te plaatsen. We hebben genoeg aan onszelf. Toch is het ook niet verstandig om ontwikkelingen die er nu eenmaal zijn te negeren. Wat vandaag bij de burens gebeurt, gebeurt morgen, of volgend jaar bij ons, zeker als we niet biddend waakzaam zijn.

Als ik me niet vergis kunnen we dat zo samenvatten:

Seculiere invloeden hebben na kerkmensen ook ambtelijke vergaderingen bereikt. Deze nemen besluiten die in lijn zijn met seculiere ontwikkelingen, ze motiveren hun besluiten met een beroep op de Bijbel en zoeken vervolgens een weg om met de veelkleurigheid in de gemeenten om te gaan. Het kan niet anders of dit heeft ook zijn weerslag op het onderwijs.

Homoseksualiteit

Ik spits die toe op twee hot-items, namelijk homoseksualiteit en vrouw en ambt. Met name in de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) valt het tempo op waarin bakens worden verzet. Vrouwen zijn te verkiezen voor alle ambten, rond homoseksualiteit loopt de discussie nog. De hele genderdiscussie is volop aanwezig bij de vrijgemaakten, tot en met predikanten die ervoor pleiten om de gemeente inclusief aan te spreken, dus met 'beste mensen' of iets dergelijks.

► De *eerste stap* is als seculiere invloeden kerkmensen beïnvloeden. Dit gebeurt volop onder jongeren en volwassenen uit de achterban van de reformatorische scholen. Onze jongeren dus. Kinderen die wij voortbrachten. De intensiteit waarmee het seculiere denken via de media binnenkomt, is als een gestage drup die de steen doet uithollen. Daar komt bij dat onze jongeren tijdens hun studie in bijvoorbeeld een werkgroep samenwerken met praktiserende homo's of lesbiennes. En die zijn gewoon aardig. Maar ze zeggen wel, als het gesprek er een keert op komt: Volgens jouw kerk ga ik toch naar de hel omdat ik homo ben?

Dit doet wat met jongeren. Toen wij hun leeftijd hadden, waren dergelijke ontmoetingen nauwelijks denkbaar. Je kon nog over homoseksualiteit spreken in de vorm van standpunten. In 2020 komt het onderwerp in levende lijve op jong en oud af. Dit gebeurt niet alleen tijdens een vervolgopleiding, maar ook tijdens de schoolperiode op een reformatorische middelbare school. Daar komt een jongen uit de kast. Hij kan rekenen op likejes van klasgenoten en vanuit zijn vriendenkring. Wat doet dit met de klas? En wat is de taak van de leerkracht?

Het is goed en nodig dat onze jongeren zo worden opgevoed dat ze deze jongen niet in de kou laten staan, niet negeren en er geen grapjes over maken. Maar, hebben ze ook een bijbels woord als de jongen openlijk aangeeft dat hij op zijn 18^e het huis uit zal gaan en wil gaan samenwonen met een vriend? Hebben we als gezin, kerk en school *Gods Woord* uitgelegd en onze jongeren de woorden van de Heere meegegeven? Of kwamen we niet verder dan uit te leggen dat we iedereen

accepteren, vriendelijk zijn voor elkaar, dat zo'n samenlevingsvorm niet de bedoeling is, zónder dat een zondige levenswijze met de woorden uit de Bijbel wordt afgekeurd? Als we onze jongeren de bijbelse woorden niet meegeven, hoeven we niet vreemd op te kijken als ze de zondige levenswandel van een klasgenoot stilzwijgend accepteren.

► De *volgende* stap is dat ambtsdragers onder invloed van het seculiere denken komen te staan. Dit kan gebeuren door ontmoetingen binnen de gemeente. Het gesprek *over* homoseksualiteit is anders dan een ontmoeting *met* een homo. Er is verlegenheid te merken. Hoe moeten we met deze nieuwe situatie omgaan? Op dit punt gaan diverse kerken om. Immers, zo luidt de redenering, als praktiserende homo's samen aan het Avondmaal willen gaan en het zijn positieve en integere christenen, wie zijn wij om hen in hun geloofsbeleving te blokkeren? De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) hebben al wel opgeroepen om zeer terughoudend te zijn met tucht over praktiserende homo's. Als reden wordt genoemd dat de klassieke visie op homoseksualiteit onder druk staat.

► De volgende stap is dat ambtelijke vergaderingen zich uitspreken. De Nederlands Gereformeerde Kerken hebben de ambten nog niet opengesteld voor praktiserende homo's, maar die stap lijkt in het verschiet te liggen. Immers, 90% van de plaatselijke kerken laat hen al toe tot het Avondmaal, en de preses van de landelijke vergadering sprak er zijn afkeuring over uit als kerkenraden tucht hanteren bij praktiserende homo's. Want dan sluit je hen buiten. Je maakt inbreuk op de vrijheid van de mens. Dat is het laatste wat in 2020 mag. Iedereen moet vrij zijn in opvattingen en gedrag, zolang het niet nadelig is voor de ander.

Vrouw en ambt

Rond vrouw en ambt zien we dergelijke ontwikkelingen. Het moderne emancipatiedenken heeft zijn weerslag op kerkmensen. Vergis u niet, want dit proces is in onze kerken, scholen, ja harten gaande. Wat gebeurt er? Vrouwen hebben gaven die ze tot ontwikkeling brengen door studie en een werkring. Tegelijkertijd valt het in veel kerken niet mee om de ambten te vervullen. Het gevolg is dat ambtelijke taken worden verricht door begaafde vrouwen. Ze catechiseren (op school geven ze ook godsdienst), ze notuleren een kerkenraadsvergadering (op school zijn ze directiesecretaresse), ze doen ziekenbezoeken in de gemeente (op school zijn ze ook vertrouwenspersoon), enz. De volgende stap is de vraag waarom ze wel die taken verrichten maar geen ambtsdrager zijn. De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) hebben inmiddels in een adembenemend tempo alle ambten opengesteld voor vrouwen. Tijdens een recente vergadering van de generale synode zijn bezwaarschriften daartegen met nul stemmen tegen afgewezen.

Vanzelf willen ambtelijke vergaderingen zich rekenschap geven van zo'n ommezwaai. Onthutsend en daarom leerzaam zijn de argumenten die worden genoemd. Een argument is dat de Bijbel op verschillende plaatsen verschillende dingen zegt. Het is dan mogelijk dat uiteenlopende standpunten zich beide op dezelfde Bijbel beroepen. De Bijbel is immers een veelkleurig boek, met vele stemmen. Wat overblijft, is respect voor elkaars standpunten.

Een ander, veel gebruikt argument is dat de Bijbel in een heel andere cultuur is ontstaan. Toegespitst op het onderwerp homoseksualiteit wordt gesteld dat de Bijbel geen homorelaties in liefde en trouw kent, maar alleen perverse vormen van homoseksueel contact. Zulke teksten kunnen dus niet van toepassing zijn op een homopaar dat elkaar duurzaam liefheeft en deel wil blijven uitmaken van de christelijke gemeente. Hooguit kan gezegd worden dat niet overeenstemt met de oorspronkelijke bedoeling van het huwelijk. Niet meer het gedrag wordt getoetst aan de Bijbel, maar zijn of haar intenties. En die zijn heel persoonlijk.

Nieuwe hermeneutiek

We komen hiermee op een nieuwe manier van lezen en uitleg van de Bijbel (hermeneutiek) die in onze tijd diepe sporen trekt. Deze nieuwe hermeneutiek ruimt een grote plaats in voor de lezer van de Bijbel en zijn beleving. De lezer neemt de Bijbel tot zich in de betekenis die deze had in die tijd waarin ze is geschreven. Vervolgens zoekt hij naar de persoonlijke betekenis in de eigen situatie. Maar die situatie kan fors verschillen met de cultuur waarin de Bijbel is geschreven. Zo kan iemand tot de conclusie komen dat de bijbelse veroordeling van homoseksueel contact niet voor hem geldt, omdat zijn beleving van het contact nu eenmaal anders is.

Samengevat krijgt in de nieuwe hermeneutiek de mens een grote plaats in het lezen en uitleggen van de Bijbel. In de Gereformeerde Kerken in Nederland gebeurde dit al in 1980 bij de publicatie van het rapport over het Schriftgezag *God met ons...* In kerken die destijds kritisch stonden tegenover het rapport klinken nu vergelijkbare geluiden. Dat de Bijbel Gods wil voor alle tijden en plaatsen aan ons openbaart komt meer op de achtergrond te staan.

Deze nieuwe manier van bijbellezen wordt door knappe professoren in boeken uitgelegd. Daarmee verwoorden ze wat bij velen al in het gevoel zit. Deze nieuwe manier van bijbellezen krijgt sterke impulsen vanuit het postmoderne levensgevoel. Daarom zal het niet zomaar een eendagsvlieg zijn. In het postmoderne klimaat staat de mens, met zijn beleving, emoties en gevoelens centraal. Ten diepste sluit het aan bij wat we allen van nature zoeken: het eigen ik in het middelpunt. Dat is onze val en juist daarom moeten we daar zo kritisch op zijn.

Evangelische invloeden

Bij evangelische invloeden zien we eenzelfde route die we ook bij seculiere invloeden zagen. Daarom kunnen we stellen:

Evangelische invloeden hebben na kerkmensen ook ambtelijke vergaderingen bereikt. Deze nemen besluiten die in lijn zijn met evangelische ontwikkelingen, ze motiveren hun besluiten met een beroep op de Bijbel en zoeken vervolgens een weg om met de veelkleurigheid in de gemeenten om te gaan.

We spitsen dit punt nu toe op de liedcultuur, omdat dit actueel is. Opwekkingsmuziek is geliefd onder jongeren die onze scholen bezoeken én hun ouders én hun leerkrachten. Opwekkingsmuziek weerspiegelt een andere geloofsbeleving dan die in onze Heidelbergse Catechismus op grond van de Bijbel wordt vertolkt. Toch herkennen velen zich in opwekkingsmuziek. Het biedt een gevoel van geborgenheid en troost. In coronatijd zijn diverse nieuwe liederen uitgebracht die dergelijke herkenning bevorderen. Kort gezegd komt deze hierop neer: God is er voor je, je bent aanvaard en geliefd, Hij draagt je moeiten en geeft een prachtig perspectief aan je leven.

In 2014, na vele jaren van discussie, gaven de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) de gemeentezang vrij. Al die tijd probeerde de synode remmend te werken, maar in een aantal gemeenten werd meer gezongen dan was toegestaan. Met name opwekkingsliederen burgerden in. Uiteindelijk legde de synode het hoofd in de schoot.

Hier gebeurde in het groot wat op tal van plaatsen in het klein gebeurt. Ook op onze scholen? Er bestaat op een school een lijst met liederen die officieel is goedgekeurd, maar via het smartbord is het heel eenvoudig om andere liederen te laten zingen. Wat doe je als meester en juf als een kind vraagt om het lied 'Ik zal er zijn' van Sela te zingen? Het lied is immens populair. Nog ingewikkelder

wordt het als een medeleerling spontaan zegt dat het lied is gezongen tijdens de begrafenis van een tante en dat het haar zo diep heeft geraakt. Durft een juf dan te zeggen dat het lied niet wordt gezongen, omdat het niet voorkomt op de lijst met goedgekeurde liederen? En, eigenlijk nog belangrijk, heeft de juf de bagage in huis en de ruggengraat om een bijbelse visie te geven op dit en andere opwekkingsliederen, die haar in haar gevoel ook raken? Of wordt het lied al dan niet officieel toegevoegd aan de lijst met liederen om niet te veel onenigheid in het team te krijgen? Of, omdat het voor het bestuur of identiteitsraad vrijwel onmogelijk was de juf te overtuigen?

Evangelische tendensen hebben hun tijd mee. Ze leggen sterke nadruk op een 'persoonlijke relatie tot God', die je kunt ervaren, beleven en uiten. Deze evangelische spiritualiteit staat daarmee ook open voor de nieuwe hermeneutiek, waarin de mens met zijn ervaringen mede bepalend wordt voor de uitleg van de Bijbel. Via deze hermeneutiek staat de evangelische wereld ook open voor seculiere invloeden. Vanuit de evangelische beweging was er rond 1980 scherpe kritiek op het gereformeerde rapport over het schriftgezag. Vele jaren was er een heldere evangelische ethiek rond huwelijk en seksualiteit. Inmiddels verschuiven ook daar standpunten.

Richting

Welke richting gaan deze ontwikkelingen op? We kunnen niet in de toekomst kijken, maar de lijnen die we hebben getrokken, geven geen rooskleurig beeld.

Er zijn ontwikkelingen van binnenuit:

Het is nuttig om af en te eens bij de 'buren' te kijken wat er aan de hand is. Drie actuele voorbeelden.

1 De gereformeerd vrijgemaakte predikant K. van den Geest leidt uit Galaten 3:28 (*in Christus is geen man en vrouw*) af dat predikanten rustig genderneutraal kunnen spreken en in de kerkdienst 'goedemorgen mensen' kunnen zeggen. Volgens zijn collega A.J. Balk vertellen de eerste hoofdstukken van de Bijbel niets normatief over de verschillen tussen man en vrouw.

2 Kerkcoach R. Meijer, hij was tien jaar gereformeerd vrijgemaakt predikant, stelt dat het systeem van waarheidspiketpaaltjes van zijn kerk is omgevallen. Hij heeft er geen moeite mee als mensen op grond van de Bijbel homoseksuele praxis afwijzen. Als je maar naast een homoseksuele broeder die een relatie heeft, avondmaal viert. We hebben elkaar nodig! Laten we de verschillen tussen mensen omarmen, zo vindt hij.

3 De pinkstervoorgangers Samuel Lee, vorig jaar gekroond als Theoloog des Vaderlands, vindt het een moeilijke vraag of alle christenen het eens moeten zijn over de opstanding van de Heere Jezus. 'De waarheid is bij Jezus. Verschillen twee christenen hierover van mening? Jezus heeft beiden lief. Zij hebben elkaar niet lief, omdat hun liefde is gebaseerd op een doctrine. Maar Jezus gelooft in hen allebei.' En zo worden centrale waarheden uit Gods Woord gerelativeerd door de liefde.

Hoeveel leerlingen en leerkrachten, op reformatorische scholen zouden heel zich, misschien aarzelend, iets kunnen voorstellen bij deze drie punten? Nog persoonlijker: Voelen we zelf de innerlijke aanvechting om te schuiven? Ik wel. Ons eigen ik is verdorven, gaat tegen Gods wet in. Onderschat die kracht niet. De verleidende macht van de vorst der duisternis is zeer groot, hij werkt heel subtiel. Als het maar een beetje gaat schuiven, is hij al een beetje tevreden. De rest komt wel, zo leert de praktijk.

Ontwikkelingen van buitenaf:

De druk vanuit de seculiere wereld neemt toe. Burgemeester Halsema van Amsterdam wil een 'ernstig gesprek' voeren met de huurbaas van de Hillsongkerk omdat deze intolerant zou zijn jegens homo's. Volgens de Wet burgerschapsvorming die in voorbereiding is, mogen scholen niet uitdragen

dat homoseksualiteit 'verderfelijk' is. Uit de formuleringen die minister Slob van onderwijs gebruikte, wordt duidelijk dat hij onder zware druk staat. Hij krijgt nauwelijks ruimte om reformatorische scholen nog ruimte te bieden voor hun bijbelse standpunten over seksualiteit.

Nu heb ik geen behoefte om bij homoseksualiteit per se het woord 'verderfelijk' te noemen. Als woord kom ik dit niet in de Bijbel tegen. Het woord heeft ook een onnodig risico in zich dat we homo's zelf verderfelijke mensen noemen. Maar, mag ik wel de bijbelse uitdrukking 'zij hebben een gruwel gedaan' (Lev. 20:13) blijven gebruiken over homoseksuele omgang? Mag ik homoseksueel contact benoemen als het bedrijven van 'schandelijkheid' (Rom. 1:27). Mag ik op grond van beide bijbelteksten blijven zeggen dat God ook deze zonde straft?

De discussies over vrouwenquota in directies, op kieslijsten voor de politiek laat zien dat de emancipatiegolf onverminderd doorgaat. Het kan haast niet anders of dit heeft invloed op harten en hoofden van vrouwen en mannen in de reformatorische kring.

De ontwikkelingen van buiten en van binnen gaan samenop en ondermijnen het gezag van Gods Woord. Tien jaar geleden zei minister Plasterk van Onderwijs in een interview in *De reformatorische school* dat hij de reformatorische wereld spectaculair zag veranderen op het gebied van acceptatie van homoseksualiteit. Hij sprak de wens uit dat mensen van hetzelfde geslacht in reformatorische kringen 'hun leven in liefde en vrijheid kunnen leven', inclusief een homorelatie. In een ander verband deed hij de uitspraak dat grote druk niet nodig was, omdat de refo's vanzelf wel veranderden. Eerst wordt het onderwerp bespreekbaar gemaakt, dan volgt de sociale acceptatie, vervolgens komt er een algehele acceptatie.

We kunnen niet in de toekomst kijken. Toch moeten we er niet van staan te kijken dat er een tijd aanbreekt dat christenen die homorelaties afwijzen niet alleen van buitenaf, vanuit de wereld om hen heen, maar ook van binnenuit, de kerk waartoe ze behoren, kritiek krijgen dat ze uitsluiten, liefdeloos zijn en niet de gezindheid van Jezus uitstralen. Hoe lang duurt het dat deze geluiden gaan klinken in onze reformatorische wereld, in de bevindelijk-gereformeerde kerken?

En nu?

Wat wordt van ons gevraagd? We keren terug naar Genesis 17, waar de Heere tot Abram zegt: Wandel voor Mijn aangezicht en zijt oprecht. We moeten aandacht vragen voor twee stukjes tekst die aan deze opdracht voorafgaan.

Het hoofdstuk begint met een tijdsaanduiding, hoofdstuk 16 eindigt daarmee. Er blijkt dertien jaar tussen Genesis 16 en 17 te liggen. Dertien jaar wandelde Abram op de dwaalweg met Hagar. Hoe lang wandel ik op een weg bij de Heere vandaan? Hoe lang weiger ik naar Zijn stem te horen? Hoe lang laat ik Hem al aan Zijn plaats?

Toen kwam de Heere terug. Dat is vrucht van Gods welbehagen. Kennen wij de kracht en troost van Gods welbehagen voor weglopers? Dat geeft verwachting voor de onbekende toekomst.

Het eerste wat de Heere zei, was: *Ik ben God, de Almachtige*. Het staat er zo dat alle nadruk op het woordje Ik ligt. De Heere vestigt alle aandacht op Zichzelf. Het is wel ingrijpend als de Heere daar Abram aan moet herinneren. Hij had toch al vaker de bewijzen gegeven van Zijn almacht? Abram had het mogen zien in de sterren. En hij geloofde. Maar als dit geloof niet in beoefening is, zwerven Gods kinderen alle kanten op en komen ze niet bij de Heere.

Wandel voor Mijn aangezicht, zo zegt de Heere. De Heere roept Zijn kind terug tot een leven in de vreze Gods, in gehoorzaamheid aan Zijn Woord, in ootmoed en overgave aan Zijn leiding, in

dankbaarheid voor Zijn weldaden. Laat dat een wandel zijn, waarin u beschaamd bent over uw eigen weg, u verwondert over Gods genade, u verheugt in de God uws heils, waarin u weer vrede in uw ziel ontvangt. Zo zult u heel dicht bij Gods Woord leven, oprecht, met een ongedeeld hart, waarin het in waarheid om God te doen. Dan zullen oprechtheid en vroomheid u behoeden en wordt u bewaard voor een nieuwe val.

Een diepe opdracht krijgt Abram! Geloof ik dat ons leven een leven is *voor Gods aangezicht* en dat wij, en de kinderen die aan onze zorgen zijn toebetrouwd, God moeten ontmoeten? Hoe noodzakelijk is het dat God ons oprecht maakt, want dat zijn we kwijtgeraakt in onze val. Onmisbaar daartoe is de bediening van Christus, Die oprecht wandelde voor Gods aangezicht en toch moest sterven om een hemelhoge schuld te betalen. Hij zocht ook in Zijn dood Gods aangezicht. Hij offerde Zijn dierbaar bloed, opdat door Hem zondaren met God verzoend worden en uit Hem oprecht mogen leven.

Deze Godsvreze is nodig. Het gemis daarvan of het gebrek aan beoefening daarvan kan nergens door vergoed worden, helemaal nergens door, al hebben we een taak en plicht. Als de omgang met de Heere wordt gemist, missen we het juiste onderwijs, het juiste zicht op de zaken, de ontdekking die nodig is, de openbaring van de heilgeheimen van zalig worden. Laat dat nood zijn, om in deze nood het werk van Gods Geest te benodigen.

Genademiddelen

De Heere gebruikt Zijn genademiddelen om het geloof te werken en te versterken. Hier ligt een grote verantwoordelijkheid voor leerkrachten en allen die bij het onderwijs zijn betrokken. We hebben allereerst Gods Woord nodig, hoewel ik ook graag meer zou willen zeggen over de fundamentele bronnen die vanuit de kerk tot ons komen. Maak voor uzelf maar een lijstje van tien geschriften / boeken die de kerk hebben gevormd en die we daarom alleen tot onze schade kunnen negeren. En streep maar af welke u al tot u hebt genomen. En welke niet, met de vraag wanneer dat wel gaat gebeuren.

1 Is er een *omgang* met het Woord van de levende God? In een tijd van communicatiemedia zijn er op dit punt veel valkuilen, met name door de gejaagdheid van het leven en de hoeveelheid informatie die op ons af komt. Daarom moeten we vertragen, als middel om te verdiepen. Een bijbel-app helpt niet om in rust Gods Woord te lezen. Bovendien krijg je daardoor heel fragmentarisch teksten op je telefoon. 's Morgens als eerste berichten checken voordat we uit de Bijbel lezen en Gods aangezicht zoeken, moet geen vraag zijn. Natuurlijk niet. Wie iets over geloofszekerheid wil lezen, daarop googelt en vervolgens de eerste hits aanklikt, moet zich heel goed bewust zijn langs welke route informatie over zo'n wezenlijk onderwerp tot je komt. Rijp en groen staat door elkaar. Maar, we moeten ons realiseren dat onze jongeren zo wel te werk gaan. Zijn zijn de leerkrachten over vijftien jaar. Is het niet veel beter om Romeinen 5 rustig te lezen, met de kanttekeningen en verwijsteksten? Dan heb je in elk geval de goede ingang, namelijk Gods Woord.

2 *Spreken we Gods Woord na*, oprecht, in alle situaties? Zeker kent de wijze tijd en wijze, maar als door druk van buitenaf of uitholling van binnenuit delen van Gods Woord niet meer nagesproken worden gebeurt er iets ernstigs. Als we onder druk van het evolutiedebat Genesis 1 niet voluit naspreken, is er *innerlijk* iets gebeurd. Als we uit vrees voor seculiere reacties Leviticus 18 niet meer naspreken, is er *innerlijk* iets gebeurd. Zijn we ons dat bewust? Er is ook iets gebeurd met Gods Woord. Het is er nog wel, maar we brengen het (even) niet ter sprake.

3 Spreken we Gods Woord na met het *gezag* die het heeft? De Bijbel is niet een belangrijk document uit het verleden dat ook inspirerend is voor mensen van nu.

‘Open de deur van de bibliotheek die Bijbel heet. Zoek een stoel of bank, ga rustig zitten, sla het boek open en blader er in. En wanneer u een treffende passage tegenkomt, aarzel niet: neem en lees. Het zal u goed doen.’ Het zijn de woorden van de vrijzinnige theoloog C.J. den Heyer. Lezen christenen zo de Bijbel?

De Bijbel is Gods openbaring, die iets, ja alles over ons te zeggen heeft. God openbaart in de Bijbel wie Hij is, wat we moeten geloven, hoe we moeten leven, hoe zeer dat ook afstuit op onze moderne gevoelens van autonomie. Zeer nauwkeurig beschreef Hij de offerdienst, Hij liet dat niet aan de creativiteit van Israël over.

4 Heeft Gods Woord een *unieke plaats*, in al onze overwegingen? De informatiestroom is geweldig groot. We zijn bijna de hele dag aan het selecteren wat ons treft of niet, wat ons aanstaat of niet, enz. Voordat we het goed beseffen zit de Bijbel ook in die stroom en gaan we ook in de Bijbel op dezelfde wijze te werk. Wat staat me aan, waar kan ik iets, of niets mee? Je krijgt dan interviewvragen als: Wat is uw favoriete bijbeltekst? Of: In welke bijbelse persoon herkent u zich het meest? Alsof dat zo belangrijk is. Het gaat er toch om wat God aan ons openbaart?

5 Zet Gods Woord een *stempel* op heel mijn levenswandel, bepaalt het ook mijn alledaagse keuzes? Of ervaren we de Bijbel als, zo wordt wel gezegd, een weerbarstig boek uit een ver verleden, dat moeilijk inpasbaar is in het leven van 2020 en waarmee we eigenlijk verlegen zijn? Dan is er innerlijk iets gebeurd.

Opvallend in de apostolische prediking én in de apostolische ethiek is de verwachting van de wederkomst van Christus. Dat stempelt hun boodschap én hun dagelijks leven. Is er onenigheid in de gemeente van Rome over het houden van Joodse gedenkdagen, Paulus plaatst beide partijen voor Christus’ rechterstoel (Rom. 14:5, 10). Worden christenen onderdrukt en uitgebuit door hun heren, Jakobus troost hen met de wederkomst van Christus (Jak. 5:7-8).

Wie leeft bij de wederkomst, leeft niet tegelijkertijd voor het hier en nu. Wie leeft bij de wederkomst, voelt heel diep dat de kinderen in de klas ook op reis zijn naar een Godsontmoeting. Het zal een drang geven in het leven om kinderen en jongeren te winnen. En ook een liefdesverlangen dat Christus Zijn Bruid ontvangt.

Wie leeft bij de wederkomst, leeft ook bij wat Christus sprak over de tijd voor de wederkomst. Dat is een tijd van grote verdrukking. Juist daarover heeft Hij gesproken, opdat we deze tekenen van de tijd zouden verstaan. Zijn er niet allerlei (eerste) signalen te zien van een toenemende druk? Bereiden we ons daar innerlijk op voor? Hoe vaak spreken we daarover met de kinderen en jongeren in de klas? Ik merk aan jongeren dat het onderwerp christenvervolging hen over het algemeen niet zo bezighoudt, Maar, juist dan moeten de opvoeders erover spreken, ook in hun gebeden. Zodat de volgende generatie hoort dat dit een wezenlijk onderwerp is.

Houden we hen voor dat we nu al in zware tijden leven en dat dit erger wordt? Spreken we over de troost van Gods kinderen als ze geborgen zijn in Christus? Mogen we spreken *vanuit* het wonder van vrije genade en begeren we dat aan te prijzen?

Tenslotte: We gaan terug naar de beginvraag, om te voorkomen dat we blijven hangen in een lezing op zichzelf. De Heere gaf in Zijn wijsheid ons door middel van corona een tijd van vertraging, hoewel velen van u het mogelijk drukker hebben gehad dan anders. In elk geval was en is het een intensieve tijd. Ga nu eens voor uzelf na op welke punten er in de achterliggende tijd van corona een verdieping heeft plaatsgevonden. Heel persoonlijk. U krijgt er nu de gelegenheid voor. Zou u dat voor uzelf eens willen opschrijven?